

A

Pedagógiai Programja
Helyi Tantervek – II.

Népzene
Zeneismeret tanszak/Néprajz

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
NÉPRAJZ	3
A néprajztanítás feladatai	3
Tárja fel a tanulók előtt a magyar népi kultúra	3
Alapfokú évfolyamok	3
1. évfolyam	3
Fejlesztési feladatok	3
Követelmény	4
Év végi vizsga ajánlott anyaga	4
2. évfolyam	4
Fejlesztési feladatok	4
Követelmény	4
Év végi vizsga ajánlott anyaga	4
Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	5
A tanuló ismerje	5
A művészeti alapvizsga követelménye	5
A vizsga részei	5
A vizsga tartalma	5
Az írásbeli vizsga:	5
A szóbeli vizsga	5
Az írásbeli vizsga értékelése	5
A szóbeli vizsga értékelése	5
3. évfolyam	6
Fejlesztési feladatok	6
Követelmény	6
Év végi vizsga ajánlott anyaga	6
4. évfolyam	6
Fejlesztési feladatok	6
Követelmény	7
Év végi vizsga ajánlott anyaga	7
5. évfolyam	7
Fejlesztési feladatok	7
Követelmény	7
Év végi vizsga ajánlott anyaga	7
6. évfolyam	8
Fejlesztési feladatok	8
Követelmény	8
Év végi vizsga ajánlott anyaga	8
Követelmények az továbbképző évfolyamainak elvégzése után	8
A művészeti záróvizsga követelménye	9
A vizsga részei	9
A vizsga tartalma	9
Az írásbeli vizsga:	9
A szóbeli vizsga	9
Az írásbeli vizsga értékelése	9
A szóbeli vizsga értékelése	9
Ajánlott tananyag évfolyambontás nélkül	9

NÉPRAJZ

A néprajz tanítás célja, hogy összefüggéseiben ismertesse meg a tanulókat a hagyományos paraszti életmóddal, annak változó kulturális jelenségeivel és belső törvényeivel.

A néprajztanítás feladatai

Tárja fel a tanulók előtt a magyar népi kultúra

- kialakulásának folyamatát, történeti fejlődését,
- a kultúra más területeivel való kapcsolatát,
- helyét Eurázsia kultúrájában,
- táji–történeti tagolódását,
- tantárgyi, szellemi és társadalmi emlékeit, tényeit és összefüggéseit,
- a rokon népek és a Kárpát–medence népeinek az együttélés során létrejött kulturális kölcsönhatását, kapcsolatát.

Kiemelten foglalkozzon a családi, helyi és regionális hagyományok meg- és felismerésével, erősítve ezzel a szülőföldhöz kötődésen keresztül a nemzeti és kulturális identitást.

Mutassa be a magyar néprajztudomány szakágazatait, társtudományait, intézményeit, főbb kézikönyveit.

Ösztönözze a tanulót a néprajzi gyűjtés lehetőségeinek megismertetésével az önálló gyűjtő- és feldolgozó munkára.

Alakítsa ki az önálló tájékozódás, problémamegoldás, véleményalkotás igényét és képességét.

Szoktassa a tanulókat a rendszeres ön- és továbbképzésre (múzeumlátogatás, a szakirodalom figyelemmel kísérése stb.).

Segítse elő más népek kulturális értékeinek megértését és befogadását.

Alapvető követelmény, hogy a népi kultúra fent leírt tényeit és összefüggéseit a tanított korosztálynak megfelelő, élményszerű és gyakorlatban átélhető formában közvetítse.

Néprajz főtárgynál a tananyagot szélesebb szakirodalom bevonásával, önálló gyűjtő munkával, minél több forrás elemző bevonásával, mélyebben, részletesebben kell megismertetni úgy, hogy a hangsúly a források ismeretén alapuló, tárgyi tudásra épülő gondolkodásmódon: az összefüggések felismerésén, értelmezésén legyen.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Elméleti ismeretek

- A kultúra fogalma és tagozódása
- A magyar népi kultúra történeti gyökerei és fejlődése
- A hagyományos paraszti életmód és változásai
- Népek – nemzetek – nemzetiségek
- A magyar nép táji, történeti tagolódása
- Dunántúl (általános néprajzi jellemzők)
- Felföld (általános néprajzi jellemzők)
- Alföld (általános néprajzi jellemzők)
- Erdély (általános néprajzi jellemzők)
- Moldva (általános néprajzi jellemzők)
- A helyi néprajzi sajátosságok
- A magyar népszokások rendszere. Népi kalendárium. Őszi népszokások
- Látogatás a helyi múzeumban

Követelmény

Vázlatosan ismerje

- a kultúra, benne a népi kultúra fogalmát és tagozódását.
- a hagyományos paraszti életmód elemeit.
- a magyar nép táji, történeti tagolódását.
- a helyi néprajzi sajátosságokat.
- a magyar népszokások rendszerét, az őszi népszokásokat.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Elméleti ismeretek

- A néprajzi gyűjtőmunka formái, a gyűjtések feldolgozása, felhasználási lehetőségei.
- Néprajzi forráselemzés
- Településrendszer, építkezés, lakberendezés
- A paraszti gazdálkodás rendszere
- A magyar kézművesség története. A népi kismesterségek
- A népművészet fogalma, korszakai, területei
- A textil (szövés, hímzés, lakástextilek, öltözködés)
- A magyar népviseletek
- Látogatás a Néprajzi Múzeumban
- Tavaszi és nyári népszokások
- A Dunántúl legjelentősebb kistájai és népcsoportjai: Kisalföld, Bakony vidéke, Mezőföld, Sárköz, Somogy, Őrség, Göcsej, Hetés, Zala, Ormánság, az Ausztriában, Szlovéniában és Horvátországban élő magyar népcsoportok.
- A magyarországi németek népi kultúrája

Követelmény

Vázlatosan ismerje

- a néprajzi gyűjtőmunka lehetőségeit.
- a magyar népi településrendszer, építkezés, lakberendezés jellemzőit.
- a paraszti gazdálkodás rendszerét.
- a népi kismesterségeket.
- a népművészet fogalmát, korszakait, területeit.
- a népi textilművességet és a magyar népviseleteket.
- a tavaszi és nyári népszokásokat.
- a Dunántúl népi kultúráját, beleértve a szlávóniai magyarokat.
- a magyarországi németek népi kultúráját.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló ismerje

- a magyar népi kultúra nagytájtait és népcsoportjait,
- a folklór, a népművészet fogalmát, részterületeit,
- a hagyományos paraszti életmód gazdasági, társadalmi tényezőit, változásának törvényszerűségeit,
- a magyar népi településrendszer, építkezés, lakberendezés jellemzőit,
- a népi kismesterségeket,
- a magyar népviseletek általános vonásait, a Dunántúl jellemző kistájainak népviseletét,
- a tavaszi, nyári és őszi népszokásokat,
- a néprajzi, ezen belül a népzenei gyűjtőmunka lehetőségeit, a gyűjtések feldolgozásának, felhasználásának módjait és lehetőségeit.

A művészeti alapvizsga követelménye

A vizsga részei

Gyakorlati vizsga: írásbeli, vagy szóbeli vizsga

A vizsga tantárgya és időtartama

Néprajz

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga:

- A tanult témakörökből összeállított 10 kérdésből álló feladatsor megoldása.
- Három kijelölt témából szabadon választott kérdés kifejtése.

A szóbeli vizsga

A tanult témakörökből összeállított 2x10 kérdésből álló tételsorból húzott 2 kérdés kifejtése.

- egy a folklór témaköréből,
- egy a tárgyi vagy társadalmi néprajz témaköréből származzon.

Az írásbeli vizsga értékelése

- feladatsor: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
- fogalmazás: információtartalom; felépítés; helyesírás.

A szóbeli vizsga értékelése

- logikus felépítés, szerkesztettség, tartalmi helyesség, pontosság;
- általános néprajzi tájékozottság, a szakkifejezések ismerete;
- önálló, folyamatos előadás.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Elméleti ismeretek

- A magyar nép fejlődéstörténete; helye Euráziában, beilleszkedése a közép-kelet-európai régióba, együttélése a szomszédos népekkel
- A magyar parasztság kialakulása és sorsa a XX. századig
- A paraszti társadalom szerkezete és tagozódása (család, rokonság, nemek és korcsoportok)
- A társadalomba való beilleszkedés családi és intézményes formái
- Társas munkák és összejövetelek
- Népszokások: téli népszokások
- Látogatás a helyi múzeumban
- A népi táplálkozás: nyersanyagok és feldolgozásuk, eszközök, étkek, italok, étkezési alkalmak és szokások
- A Felföld legjelentősebb kistájai és népcsoportjai: Csallóköz, Mátyusföld, Zoborvidék, palócok a határon innen és túl
- A magyarországi szlovákok népi kultúrája
- Forráselemzés

Követelmény

Vázlatosan ismerje

- a paraszti társadalom szerkezetét és tagozódását.
- társas munkák és összejövetelek alkalmait.
- az őszi és téli népszokásokat.
- a népi táplálkozás jellemzőit.
- a Felföld népi kultúráját.
- a magyarországi szlovákok népi kultúráját.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Elméleti ismeretek

- Tájak, stílusok szerepe a népművészetben
- A magyar fazekasság: technológiák, formavilág, táji tagolódás, használat, terjesztés
- A paraszti kereskedelem színterei, a vásárok.
- Látogatás a helyi múzeumban
- A folklór: fogalma, kutatástörténete, részterületei
- Népköltészeti műfajok a magyar néphagyományban
- Népköltészet és műköltészet kapcsolata, kölcsönhatása
- A magyarországi délszláv népek népi kultúrája
- Az Alföld legjelentősebb tájai és népcsoportjai: Kiskunság, Nagyunság, Jászság, Szatmár, Nyírség, Hajdúság, Körösök vidéke, Dél-Alföld, valamint az Ukrajnában, Romániában és Szerbiában élő magyar népcsoportok
- Néprajzi forráselemzés

Követelmény

Vázlatosan ismerje

- a tájak, stílusok szerepét a népművészetben.
 - a magyar fazekasságot.
 - a folklór fogalmát, kutatástörténetét, részterületeit.
 - a népköltészeti műfajokat a magyar néphagyományban.
 - a népköltészet és műköltészet kapcsolatát.
 - az Alföld tájegységeinek népi kultúráját.
 - a magyarországi délszlávok népi kultúráját
- Hasznosítsa ismereteit saját népzenei munkájában.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Elméleti ismeretek

- Az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokások (keresztelő, lakodalom, temetés)
- Szimbólumok a népművészetben
- Faművesség
- A magyar népi hiedelemvilág és vallásosság
- A magyar nép táncélete
- Erdély legfontosabb kistájai és népcsoportjai: Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség, Küküllő– vidék, Székelyföld, a gyimesi csángók, a bukovinai székelyek.
- A magyarországi románok népi kultúrája
- Néprajzi forráselemzés

Követelmény

Vázlatosan ismerje

- az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásokat (pl. keresztelő, lakodalom, temetés).
 - a magyar népi hiedelemvilág és vallásosság jellemzőit.
 - a magyar nép táncéletet.
 - Erdély tájegységeinek népi kultúráját.
 - a magyarországi románok népi kultúráját.
- Hasznosítsa ismereteit saját népzenei munkájában.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Elméleti ismeretek

- Egyén és közösség szerepe a népi kultúrában, a népművészetben
- A magyar néprajz tárgyköre, kutatási ágazatai, társtudományai, összefüggései.
- A néprajzi gyűjtések rögzítésének, archiválásának, rendszerezésének lehetőségeit.
- A magyar néprajztudomány intézményei, folyóiratai, főbb kézikönyvei.
- Látogatás a Magyar Néprajzi Múzeumban.
- A magyar néprajzi kutatás forrásai.
- A népi természetszemlélet
- Népi gyógyászat
- Moldva és a szórványok
- A magyarországi cigányok népi kultúrája
- Néprajzi forráselemzés

Követelmény

Vázlatosan ismerje

- a magyar néprajz kutatási ágazatait.
- a magyar néprajztudomány intézményeit, folyóiratait, főbb kézikönyveit.
- a magyar néprajzi kutatás forrásait.
- a népi természetszemlélet és népi gyógyászat jellemzőit.
- a moldvai magyarok népi kultúráját.
- a magyarországi cigányok népi kultúráját.
- a néprajzi gyűjtések formáit; a gyűjtések rögzítésének, archiválásának, rendszerezésének, feldolgozásának, felhasználási lehetőségeit.

Hasznosítsa ismereteit saját népzenei munkájában.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

- Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

Követelmények az továbbképző évfolyamainak elvégzése után

A tanuló áttekintően ismerje

- a magyar nép fejlődéstörténetét, helyét Eurázsia, ezen belül a Kárpát–medence népeinek körében,
- a magyar parasztság kialakulását és történetét napjainkig,
- a hagyományos paraszti életmód gazdasági, társadalmi tényezőit, változásának törvényszerűségeit,
- a magyar népi kultúra dialektusait, kistájait és népcsoportjait,
- a folklór fogalmát, részterületeit,
- a népművészet fogalmát, részterületeit,
- a népzene a népi kultúrában elfoglalt helyét és szerepét,
- a néprajztudomány történetét, önálló szakágazatait, intézményeit,
- a néprajzi gyűjtés és kutatás nagy egyéniségeinek munkásságát,
- a folklorizmus és folklorizáció jelenségét

Legyen képes

- önállóan tájékozódni az érintett témakörök néprajzi szakirodalmában.

Ismerje

- a néprajzi, ezen belül a népzenei gyűjtőmunka formáit, a gyűjtések rögzítésének, rendszerezésének, feldolgozásának, felhasználásának módjait és lehetőségeit.

A művészeti záróvizsga követelménye

A vizsga részei

Gyakorlati vizsga: írásbeli, vagy szóbeli vizsga

A vizsga tantárgya és időtartama

Néprajz

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga:

- A tanult témakörökből összeállított 20 kérdésből álló feladatsor megoldása.
- Három kijelölt témából szabadon választott kérdés kifejtése.

A szóbeli vizsga

A tanult témakörökből összeállított 2x20 kérdésből álló tételsorból húzott 2 kérdés kifejtése, melyek közül

- egy a folklór témaköréből,
- egy a tárgyi vagy társadalmi néprajz témaköréből származzon.

Az írásbeli vizsga értékelése

- feladatsor: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
- fogalmazás: információtartalom, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya; felépítés; helyesírás.

A szóbeli vizsga értékelése

- a vizsga követelményeinek való megfelelés
- logikus felépítés, szerkesztettség, tartalmi helyesség, pontosság
- általános néprajzi tájékozottság, a szakkifejezések ismerete
- önálló, folyamatos előadás

Ajánlott tananyag évfolyambontás nélkül

Magyar Néprajzi Lexikon: www.mek.oszk.hu/02100/02115/html

Magyar Néprajz kötetei: www.mek.oszk.hu/02100/02152/html

A magyar folklór (Szerk.: Voigt Vilmos). Budapest, 1998.

Balassa Iván – Ortutay Gyula: Magyar Néprajz. Budapest, 1979.

Bihari Anna – Pócs Éva: Képes magyar néprajz. Budapest, 1985.

Fél Edit – Hofer Tamás – K.Csilléry Klára: A magyar népművészet. Budapest, 1969.

Kis magyar néprajz a Rádióban. (Szerk.: Jávorka Kata, Küllös Imola, Tátrai Zsuzsanna), Budapest, 1978.

Kósa László: Néphagyományunk évszázadai. Budapest, 1976.

Kósa László: A magyar néprajz tudománytörténete. Budapest, 1989.

Kósa László – Filep Antal: A magyar nép táji–történeti tagolódása. Budapest, 1978.

Kósa László – Szemerényi Ágnes: Apáról fiúra Budapest, 1973.

A felsorolt szakirodalom további ajánlásokat tartalmaz az egyes témák részletes tanulmányozásához.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő minőségű audio – vizuális berendezés (DVD, CD, video – lejátszó, televízió, vagy számítógép és projektor)

A tananyagban szereplő néprajzi témaköröket sokoldalúan bemutató néprajzi szakirodalom, beleértve a kép – és hangfelvételeket is, valamint földrajzi, történelmi és néprajzi térképek.